

VENDIM
Nr.18, datë 8.7.2009

NË EMËR TË REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, e përbërë nga:

Vladimir Kristo	Kryetar i Gjykatës Kushtetuese
Fehmi Abdiu	Anëtar i “ “
Kujtim Puto	Anëtar i “ “
Xhezair Zaganjori	Anëtar i “ “
Vitore Tusha	Anëtare e “ “
Sokol Sadushi	Anëtar i “ “
Sokol Berberi	Anëtar i “ “
Admir Thanza	Anëtar i “ “
Petrit Plloçi	Anëtar i “ “

me sekretare Blerina Çinari, në datën 19.2.2009, mori në shqyrtim në seancë gjyqësore me dyer të hapura çështjen nr.37/22 Akti, që i përket:

KËRKUES: Asllan Zdrava, Fatos Zdrava, Agron Zdrava, Shpresa Agaj, të përfaqësuar nga avokat Rustem Gjata, me prokurë të posaçme.

SUBJEKTE TË INTERESUARA: 1.Ministria e Punëve Publike, Transportit dhe Telekomunikacionit, në mungesë.

2. Drejtoria e Përgjithshme e Rrugëve, në mungesë.

3. Avokatura e Përgjithshme e Shtetit, përfaqësuar nga avokati i shtetit Abaz Deda, me autorizim.

OBJEKTI: Shfuqizimi si i papajtueshëm me Kushtetutën i vendimit nr.371, datë 7.7.2006 të Gjykatës së Apelit Durrës dhe i vendimit nr.00-2008-113, datë 18.1.2008 të Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë (dhomë këshillimi).

BAZA LIGJORE: Nenet 18/1, 42 e 131/f të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë dhe neni 6/1 i Konventës Europiane të të Drejtave të Njeriut (KEDNJ).

GJYKATA KUSHTETUESE,

pasi dëgjoi relatorin e çështjes Petrit Plloçi; përfaqësuesin e kërkuësve, që kërkoi pranimin e kërkesës; përfaqësuesin e Avokaturës së Përgjithshme të Shtetit, që kërkoi rrëzimin e kërkesës dhe pasi shqyrtoi çështjen në tërësi,

VËREN:

I

Me vendimin datë 20.4.1999, të Komisionit të Kthimit dhe Kompensimit të Pronave (KKKP) Durrës, trashëgimtarët e ish-pronarëve Ramazan Zdrava (Fatos Zdrava, Asllan Zdrava, Agron Zdrava dhe Shpresa Agaj) dhe Rifat Deliallisi (Naze Deliallisi, Hilmi Deliallisi, Ëngjëllushe Fani dhe Abdulla Deliallisi), janë njohur pronarë dhe u është kthyer një sipërfaqe toke prej 6151m², e ndodhur në Shkozë, Durrës. Kjo pronë është regjistruar në Zyrën e Regjistrimit të Pasurive të Paluajtshme, me numër pasurie 5/313, në emër të të gjithë trashëgimtarëve.

Për ndërtimin dhe rehabilitimin e segmentit rrugor LINK-ROAD, që lidh Interchange Shkozë dhe rrugën kombëtare Tiranë-Durrës, bazuar në ligjin nr.8561, datë 22.12.1999 “Për shpronësimet dhe marrjen në përdorim të përkohshëm të pasurisë pronë private për interes publik”, është bërë shpronësimi i disa pasurive të paluajtshme, mes të cilave dhe një sipërfaqe prej 1048 m², pjesë e

pronës së lartpërmendur.

Ky shpronësim është miratuar nga Këshilli i Ministrave me vendimin nr.416, datë 19.6.2003 dhe sipas listës së pronarëve që shpronësohen, bashkëlidhur vendimit të Këshillit të Ministrave, rezulton se secili nga bashkëpronarët është shpronësuar në sipërfaqen 131 m², që i përket nr.pasurie 5/313, duke u llogaritur vlera e shpërblimit me çmimin 2000 lekë/m².

Duke mos qenë dakord me vlerën e shpërblimit për shpronësimin, shtetasi Abdulla Deliallisi i është drejtuar me padi Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Durrës, e cila në përfundim të gjykit, me vendimin nr.1769, datë 16.10.2003, ka vendosur pranimin e padisë dhe ndryshimin e masës së shpërblimit për të gjithë bashkëpronarët.

Gjykata e Apelit Durrës, me vendimin nr.129, datë 17.3.2004, ka vendosur prishjen e vendimit të mësipërm të gjykatës së faktit dhe kthimin e çështjes për rigjykim në po atë gjykatë, me arsyetimin se vendimi është rrjedhojë e mosrespektimit të kërkesave procedurale për formimin drejt të ndërgjyqësisë dhe se gjykata duhej të kishte thirrur në gjykim edhe bashkëpronarët e tjerë, përderisa ata kanë interes në këtë çështje.

Në rigjykimin e çështjes, Gjykata e Rrethit Gjyqësor Durrës, me vendimin nr.2244, datë 19.11.2004, ka vendosur pranimin e padisë dhe detyrimin e palës së paditur të paguajë në favor të paditësit dhe personave të tretë vlerën për shpronësimin, sipas dispozitivit të vendimit.

Gjykata e Apelit Durrës, me vendimin nr.371, datë 7.7.2006, ka vendosur ndryshimin e vendimit të gjykatës së rrethit, pranimin e kërkesëpadisë së paditësit Abdulla Deliallisi dhe personave të tretë, Ëngjëllushe Deliallisi dhe Hilmi Deliallisi, dhe rrëzimin e kërkesës së paraqitur nga personat e tretë, Agron Zdrava, Asllan Zdrava, Fatos Zdrava dhe Shpresa Agaj, duke arsyetuar se këta të fundit (kërkuesit), kanë qenë dakord me vendimin e Këshillit të Ministrave 416 - për këtë arsye kanë tërhequr vlerën e shpronësimit - dhe se kërkimet e tyre janë ngritur jashtë afatit ligjor 30-ditor.

Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë, në dhomë këshillimi, me vendimin nr.00-2008-113, datë 18.1.2008, ka vendosur mospranimin e rekursit të paraqitur nga Fatos Zdrava, Asllan Zdrava, Agron Zdrava dhe Shpresa Agaj.

Kërkuesit pretendojnë se u është cenuar e drejta për një proces të rregullt ligjor, duke parashtruar në mënyrë të përmbledhur:

- Gjykata e apelit e ka marrë vendimin në kundërshtim me faktet e provuara dhe ligjin material e procedural dhe nuk e ka mbështetur konkluzionin e saj në asnjë dispozitë ligjore. Fakti që kërkuesit kanë tërhequr shumën e vlerësimit të caktuar nga shteti, nuk ngarkohet nga ligji me asnjë pasojë juridike.

- Argumentimi i gjykatës së apelit se kërkimet janë ngritur jashtë afatit ligjor nuk qëndron, pasi akti administrativ ka qenë i përbashkët dhe ai është goditur nga paditësi për llogari të të gjithë bashkëpronarëve.

- Gjykata e apelit ka mbajtur qëndrim diskriminues. Bazuar në nenin 18 të Kushtetutës dhe në nenin 14 të KEDNJ-së, duke qenë një pasuri e përbashkët, kërkuesit janë në kushte të barabarta me bashkëpronarët e tjerë dhe gjykata nuk kishte asnjë shkak juridik për t'i trajtuar ndryshe.

- Jo kushtetues është dhe vendimi i Gjykatës së Lartë që ka vendosur mospranimin e rekursit të paraqitur, megjithëse ai përmbante shkaqe ligjore nga ato të parashikuara nga neni 472 i Kodit të Procedurës Civile. Në këto kushte, Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë ishte i detyruar ta kalonte çështjen për shqyrtim në seancë gjyqësore.

Përfaqësuesi i subjektit të interesuar, Avokatura e Përgjithshme e Shtetit, kërkoi përpara Gjykatës Kushtetuese rrëzimin e kërkesës, duke parashtruar:

- Nga lista e pronarëve që shpronësohen për shkak të ndërtimit të rrugës rezulton se personat e shpronësuar janë përcaktuar nominalisht në të dhe, në këto kushte, secili prej tyre duhej të ankimonte vendimin e shpronësimit brenda afatit ligjor.

- Kërkuesit kanë qenë dakord me vendimin e Këshillit të Ministrave nr.416, datë 19.6.2003 dhe për këtë arsye kanë bërë tërheqjen e vlerës së shpronësimit.

- Kërkuesit janë thirrur nga gjykata kryesisht në rigjykimin e çështjes, pra ata nuk i janë drejtuar asaj me padi për kundërshtimin e aktit (VKM) brenda afatit ligjor 30-ditor.

II

Në kërkesën e paraqitur përpara Gjykatës Kushtetuese, kërkuesi i referohet rregullimit kushtetues të parashikuar në nenin 42 të Kushtetutës dhe në nenin 6 të KEDNJ, që lidhet me respektimin e standardeve të së drejtës për një proces të rregullt ligjor, veçanërisht në vështrim të respektimit të së drejtës për t'iu drejtuar gjykatës.

1. Lidhur me cenimin e së drejtës për t'iu drejtuar gjykatës (e drejta e aksesit në gjykatë)

Gjykata Kushtetuese vë në dukje se Kushtetuta e Republikës së Shqipërisë, në nenin 42 të saj, ka garantuar të drejtën e individëve për një proces të rregullt ligjor për mbrojtjen e të drejtave, lirive e interesave të tyre kushtetuese dhe ligjore, ku një aspekt i rëndësishëm i së cilës është edhe e drejta për t'iu drejtuar gjykatës (e drejta e aksesit). E drejta e aksesit nënkupton jo vetëm të drejtën e individit për t'iu drejtuar gjykatës, por edhe detyrimin e shtetit që t'ia garantojë atij këtë mundësi (*shih vendimet e Gjykatës Kushtetuese nr.15, datë 17.4.2003; nr.9, datë 2.4.2003; nr.17, datë 18.7.2008; nr.5, datë 6.3.2009*). Në rast se mohohet një e drejtë e tillë, procesi konsiderohet jo i rregullt, sepse aksesit në gjykatë është, para së gjithash, një kusht kryesor për të realizuar mbrojtjen e të drejtave të tjera. Shteti i së drejtës nuk mund të konceptohet pa i njohur individëve të drejtën dhe mundësinë për t'iu drejtuar gjykatës.

Gjykata Kushtetuese thekson se, në përputhje me parimet e sanksionuara në nenin 42 të Kushtetutës, Kodi i Procedurës Civile rregullon/implementon të drejtën e aksesit në një sërë dispozitash të tij. Kështu, Kodi rregullon të drejtën që ka çdo individ për të ngritur padi në një gjykatë, e cila, duke pasur parasysh natyrën e saj si arbitër, nuk procedon me nismën e vet, nëse nuk vihet në lëvizje nga palët (neni 2 i Kodit të Procedurës Civile). Në çdo rast është pala inicuese ajo që tregon objektin e gjykimit dhe kështu, gjykata që gjykon mosmarrëveshjen duhet të shprehet mbi gjithçka që kërkohet dhe vetëm për atë që kërkohet (neni 6 i K.Pr.Civile). Përveç këtyre, Kodi i Procedurës Civile parashikon një tërësi rregullimesh të tjera parimore dhe specifike, si parakushte për realizimin e të drejtës individuale të aksesit në një gjykatë.

Gjykata Kushtetuese vë në dukje gjithashtu se, përveç sa sipër, nenet 161 e 162 të K.Pr.Civile parashikojnë edhe institutin e bashkëndërgjyqësisë. Konkretisht, neni 161 parashikon bashkëndërgjyqësinë në parim, duke u shprehur se: *“Padia mund të ngrihet bashkërisht nga shumë paditës ... (bashkëndërgjyqës) në rast se: a) kanë të drejta ose detyrime të përbashkëta mbi objektin e padisë; ndërsa neni 162 parashikon njërin nga llojet e bashkëndërgjyqësisë, atë të detyrueshme, duke u shprehur se: “... Kur, për shkak të natyrës së marrëdhënieve juridike që janë në konflikt ose për shkak të një dispozite ligjore, efekti i vendimit, që do të jepet, shtrihet në të gjithë bashkëndërgjyqësit, veprimet procedurale që janë kryer prej disa bashkëndërgjyqësve kanë efekt edhe për bashkëndërgjyqësit e tjerë që nuk janë paraqitur në gjykatë ose që nuk kanë kryer ndonjë veprim në afatin e caktuar.*

Sa më sipër, Gjykata Kushtetuese vëren se, në vështrim të nenit 162 të Kodit të Procedurës Civile, në rastin e shpronësimit për interes publik të një pasurie të paluajtshme, e cila figuron në bashkëpronësi të disa subjekteve, padia për kërkimin e një shpërblimi të drejtë, është një rast i bashkëndërgjyqësisë së detyrueshme. Kjo do të thotë se kjo padi ngrihet nga të gjithë subjektet/bashkëpronarët, të cilëve iu drejtohet akti. Megjithatë, edhe në rast se padia ngrihet nga njëri ose disa prej bashkëpronarëve, në kuptim të dispozitave të mësipërme të Kodit të Procedurës Civile, ajo ka efekt edhe për bashkëpronarët e tjerë, që nuk janë paraqitur në gjykatë, ose që nuk kanë kryer ndonjë veprim në afatin e caktuar.

Në rastin në shqyrtim, nga dokumentet e dosjes gjyqësore, Gjykata Kushtetuese konstaton se në momentin e shpronësimit, sipërfaqja prej 1048 m² ishte në bashkëpronësi të të gjithë bashkëpronarëve Deliallisi dhe Zdrava. Gjykatat, në vendimet e tyre, duke iu referuar kësaj prone, shprehen se: *“është shpronësuar një sipërfaqe truall prej 1048 m² e familjes Deliallisi-Zdrava, duke i takuar secilit bashkëpronar nga 131 m² truall i shpronësuar”, apo se: “paditësi, me cilësinë e njërit prej bashkëpronarëve ka kundërshtuar masën e shpërblimit”.* Po kështu, duke iu referuar listës së pronarëve të shpronësuar, që i është bashkëlidhur vendimit të Këshillit të Ministrave nr.416, sipërfaqet prej 131 m² të shpronësuar secilit prej anëtarëve të familjeve Deliallisi dhe Zdrava, megjithëse janë të listuara më vete për secilin bashkëpronar, i përkasin së njëjtës pasuri, asaj me nr.5/313.

Në këto rrethana, Gjykata Kushtetuese, duke pasur parasysh se në momentin e shpronësimit

prona ka qenë në bashkëpronësi të të gjithë bashkëpronarëve Deliallisi dhe Zdrava, konkludon se padia për kërkimin e shpërblimit të drejtë për shkak të shpronësimit për interes publik të truallit në bashkëpronësi, përbën një rast të bashkëndërgjyqësisë së detyrueshme. Për pasojë, padia e ngritur nga Abdulla Deliallisi ka efekt edhe për bashkëpronarët e tjerë. Në këto kushte, Gjykata e Apelit Durrës, me vendimin nr.129, datë 17.3.2004, ka prishur me të drejtë vendimin e gjykatës së faktit dhe ka kërkuar që edhe këta bashkëpronarë të jenë palë në këtë gjykim, duke respektuar kështu edhe të drejtën e aksesit në gjykatë të këtyre të fundit. Në rigjykimin e çështjes, Gjykata e Apelit Durrës duhej të kishte zbatuar dispozitat e neneve 161 dhe 162 të Kodit të Procedurës Civile, duke i konsideruar veprimet e kryera nga Abdulla Deliallisi si të kryera edhe prej bashkëpronarëve të tjerë, të cilët nuk kishin paraqitur ankim në afatin e caktuar dhe nuk kishin marrë pjesë në gjykimin në shkallë të parë.

Sa më sipër, Gjykata Kushtetuese vlerëson se, në rastin në shqyrtim, Gjykata e Apelit Durrës që i ka nxjerrë bashkëpronarët Zdrava jashtë afatit dhe ka vendosur rrëzimin e kërkesës pa e zgjidhur çështjen në themel, u ka cenuar atyre të drejtën e aksesit në gjykatë, si aspekt i së drejtës për një proces të rregullt ligjor, parashikuar nga neni 42 i Kushtetutës.

2. Lidhur me pretendimin për shfuqizimin si jokushtetues të vendimit të Gjykatës së Lartë

Kërkesit kanë kërkuar edhe shfuqizimin e vendimit të Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë, me të cilin është vendosur mospranimi i rekursit të paraqitur nga Fatos Zdrava, etj. Ata pretenduan se rekursi përmbante shkaqe ligjore nga ato të parashikuara nga neni 472 i Kodit të Procedurës Civile dhe, për pasojë, Kolegji Civil ishte i detyruar ta kalonte çështjen për shqyrtim në seancë gjyqësore.

Gjykata Kushtetuese, mbështetur edhe në një jurisprudencë të konsoliduar në këtë drejtim, thekson se, bazuar në nenin 480 të Kodit të Procedurës Civile, Kolegji Seleksionues në dhomën e këshillimit është organi që bën vlerësimin nëse rekursi përmban shkaqe për t'u kaluar për shqyrtim në seancë gjyqësore. Megjithatë, nga pikëpamja kushtetuese, vetëm kur janë të pranishme pretendime që kanë të bëjnë me shkeljen e parimeve themelore të procesit civil, si dhe kur këto pretendime gjejnë pasqyrim në materialet e çështjes, vendimi i Kolegjit Civil për mospranimin e rekursit, vë në dyshim të drejtën për një proces të rregullt ligjor (shih vendimin e Gjykatës Kushtetuese nr.19, datë 19.07.2005).

Në rastin në shqyrtim, në kushtet kur Gjykata Kushtetuese konstaton shkeljen e së drejtës për t'iu drejtuar gjykatës (të drejtës së aksesit) nga ana e gjykatës së apelit dhe kur kjo shkelje nuk është konstatuar nga ana e Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë, atëherë, edhe ky Kolegj ka lejuar një proces të parregullt në aspektin kushtetues. Për pasojë, edhe ky vendim i Kolegjit Civil, i marrë në dhomën e këshillimit, duhet të shfuqizohet si jokushtetues.

Për sa sipër, kërkesa e paraqitur nga kërkesit Asllan Zdrava, Fatos Zdrava, Agron Zdrava dhe Shpresa Agaj, duhet të pranohet si e bazuar.

PËR KËTO ARSYE,

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, në mbështetje të neneve 131/f e 134/1/g të Kushtetutës, si dhe neneve 72 dhe 77 të ligjit nr.8577, datë 10.2.2000 "Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë", me shumicë votash,

VENDOSI:

- Pranimin e kërkesës, duke shfuqizuar si të papajtueshëm me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë vendimin nr.371, datë 7.7.2006 të Gjykatës së Apelit Durrës dhe vendimin nr.00-2008-113, datë 18.1.2008 të Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë.

- Dërgimin e çështjes për rishqyrtim në Gjykatën e Apelit Durrës.

Ky vendim është përfundimtar, i formës së prerë dhe hyn në fuqi ditën e botimit në Fletoren Zyrtare.

Anëtarë pro: Vladimir Kristo (kryetar), Fehmi Abdiu, Sokol Sadushi, Petrit Ploçi, Sokol Berberi, Admir Thanza

Anëtarë kundër: Kujtim Puto, Vitore Tusha, Xhezair Zaganjori.